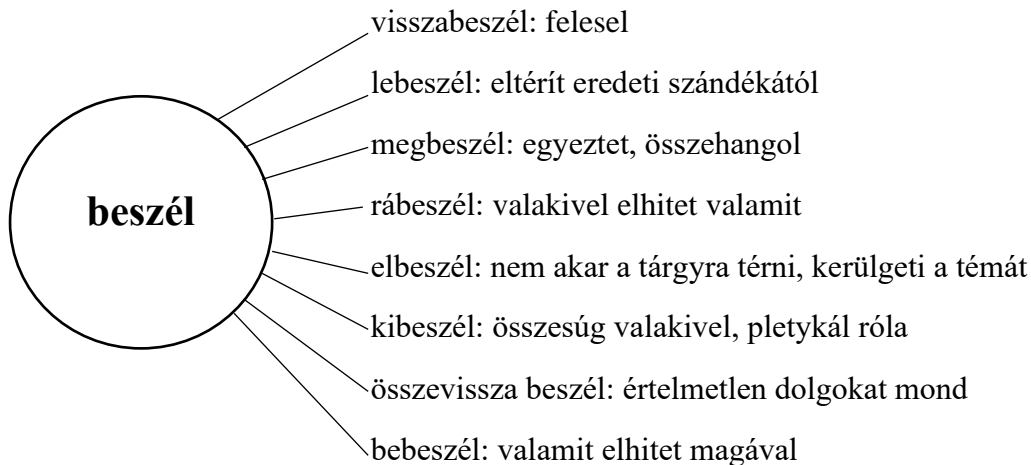

1. Értelmezd a beszél szó igekötős alakjainak jelentését!

2. Karikázd be a helyes szóalakokat!

elkezdtém tanulni – el kezdtem tanulni, **le-fel járkál** - le-feljárkál -lefel járkál
eltudtam olvasni – **el tudtam olvasni**, be-be néz – be benéz – bebe néz
elfogod felejtetni – **el fogod felejtetni**, fogóddzatok – **fogóddzatok**
folyon - **folyjon**

3. Alakítsd át a szöveget úgy, hogy igéi T/2. személyűek és felszólító módúak legyenek!

A tanulók kinyitották a munkafüzetüket. Elolvasták az 1. feladat utasításait. Bekarikázták a helyes megoldást. Elővették a javító színeszt. Ellenőrizték a megoldást.

Nyissátok ki a munkafüzeteteket! **Olvassátok el** az 1. feladat utasításait! **Karikázzátok be** a helyes megoldást! **Vegyétek elő** a javító színeszt! **Ellenőrizzétek** a megoldást!

4. A bűvös szórácsban igéket találsz. Olvashatod jobbról balra, balról jobbra, fentről lefelé vagy lentől felfelé haladva, de átlósan is! Írj le legalább hatot csoportosítva!

T	M	E	T	T	E	X	S
A	U	F	H	G	B	M	Z
N	L	D	Ó	T	E	A	Ó
Í	D	Í	J	A	V	U	L
T	Í	R	N	A	O	N	N
S	B	A	I	V	N	Ö	Á
U	N	S	Z	C	N	A	N
K	Ü	S	T	L	Á	I	K

Kijelentő módú igék: ette, javul, unsz, stb.

Felszólító módú igék: tanítsuk, kiálts, tudjanak, stb.

Feltételes módú igék: szólnánk, írna, vonná, stb.

5. Húzd alá a főnévi igeneveket az alábbi közmondásokban és szólásokban! Magyarázd meg röviden a jelentésüket!

a. Könnyebb tanácsot adni, mint **venni**.

Jelentése: Könnyebben osztogatunk valaki másnak az életével kapcsolatban tanácsot, mint fogadjuk meg, ami a saját életünkkel kapcsolatos.

b. Elmeget Kükutyinba zabot **hegyezni**.

Jelentése: Ezt főként olyan emberekre szokták mondani, akiknek a munkája nem sokat ér, nem érdemli meg az elismerést.

c. Fűzfából a sípot könnyű **megcsinálni**.

Jelentése: Könnyen megmunkálható anyaggal nem nehéz dolgozni.

6. Fogalmazd át az alábbi mondatokat úgy, hogy főnévi igenév szerepeljen bennük!

a. Sokat hallj, láss, keveset szólj! Sokat hallani, látni, keveset szólani.

b. Mindenki a maga háza előtt söpörjön! Mindenkinek a maga háza előtt kell sepernie.

c. Szégyen a futás, de hasznos. Szégyen futni, de hasznos.

7. a. Húzd alá a főnévi igeneveket az alábbi szavak közül!

soproni, úszni, Fanni, fázni, porolni, zokni, szerelni, kölni, kerülni, balatoni, forogni, keni

b. Válassz egyet az aláhúzott főnévi igenevek közül, és ragozd végig!

E/1: úsznom

T/1: úsznunk

E/2: úsznod

T/2: úsznotok

E/3: úsznia

T/3: úszniuk

8. a. Képezz a szövegbe illő melléknévi igeneveket a vers zárójelbe tett igéiből, és írd az adott verssor mellé!

Kellemes lenne-e még

ez az (elhull) nyári szellő,

elhulló

ez a (leszakad) felhő

leszakadó

kellemes lenne-e még?

Kellemes lenne-e még

édes esőben a só,

mindenkit (kimos)

kimosó

édes esőben a só?

Ez a (lehajlik) deres fő,

lehajló

hajtincset (ereszt) boltív,

eresztő

kellemes lenne-e még

a könnyeresztő holtig?

Tiszta vásznakra (gondol)

gondoló

engem beléjük (álmodik),

álmodó

kellemes lenne-e még

ez az (elhull) nyári szellő?

elhulló

b. A melléknévi igenév melyik fajtáját képezted a versben található igékből? Folyamatos

c. Húzd alá, hogy szerinted mi lehet a vers címe!

Nyári szellő

Kellemes lenne -e még?

Álmodó nyár

Évszakok

d. Egészítsd ki a táblázatot! Alkosd meg a táblázatba írt igékből a melléknévi igenév másik két fajtáját! Nevezd is meg a fajtákat!

Ige	1. Befejezett melléknévi igenév	2. Beálló melléknévi igenév
elhull	elhullott	elhullandó
ereszt	eresztett	eresztendő
kimos	kimosott	kimosandó
gondol	gondolt	gondolandó

9. Húzd alá az általad helyesnek tartott mondatot!

- a. Már le voltam feküdve, amikor hívtál. – Már lefeküdtem, amikor hívtál.
- b. Nyugodj meg, a szállásról gondoskodva van. - Nyugodj meg, a szállásról gondoskodtam.
- c. Az ablak be van csukva, így nincs huzat. – Az ablak becsukott, így nincs huzat.
- d. Amit én csinállok, az meg van csinálva! – Amit én csinállok, azt megcsináltam!

10. Írj a négyzet betűinek felhasználásával minél több határozói igenevet! Egy betűt többször is felhasználhatsz!

J	Á	É	L
V	Z	Ú	E
S	A	T	Z
K	Í	R	F

játszva, írva, üzve, élve, sírva, stb...

11. Az alábbi mondatokat alakítsd át úgy, hogy a megadott igenévfajták szerepeljenek benne!

a) Főnévi igenevet használj!

Szereti a televíziózást. *Szeret televíziózni.*

Takarékoskodással próbálkozik. *Takarékoskodni próbál.*

b) Mondd rövidebben melléknévi igenév felhasználásával!

A feladat, amelyet meg kell oldani: *megoldandó feladat*

Az a mondat, amellyel felszólítunk: *felszólító mondat*

Az a munka, amelyet elvégeztünk: *elvégzett munka*

c) Tömörítsd a mondatokat határozói igenév felhasználásával!

Meglátta a vendégeket, és eléjük sietett.: *Meglátva a vendégeket eléjük sietett.*

Miután a tennivalókat megbeszélte, munkához látott.: *Megbeszélve a tennivalókat, munkához látott.*

12. Olvasd el figyelmesen a következő szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Kiss Dénes: A „TITOKZATOS” MAGYAR NYELV TÖRVÉNYEI ÉS JÁTÉKAI
(részletek)

Aligha véletlen, hogy azt mondták vagy írták a magyar nyelvről: olyan, mintha a Marsról hozták volna. Amikor a magyarok beszélgetnek, mintha szórakoznának. Ugyanis a szóragozó lehet szórakozó is, a szórakozás pedig szóragozás. Nem csupán játék ez, hanem a magyar nyelv törvénye. Mert a magyar nyelv lényeges tulajdonságait tekintve ELTÉR A VILÁG LEGTÖBB NYELVÉTŐL!

Aki magyarul gondolkodik, sajátos rendszerben és eredeti logika szerint működő nyelvvel képes erre. A világon mintegy 3000 -3500 nyelvet tartanak nyilván, a nyelvjárással együtt. Illetőleg pontosabb, ha azt mondjuk: ilyen számúra becsülik a valaha volt és a mostani nyelvek összeségét. Ha ez a szám éppen háromezer, akkor a magyar nyelv alapvető rendszerét, legfontosabb tulajdonságait tekintve eltér a világ kétezer – kilencszázkilencvenkilenc nyelvétől! Kissé egyszerűsített jelzés ez a magyar nyelv „marsi” származásával kapcsolatban. Melyek azok a tulajdonságok, amelyek a magyar nyelvet elkülönítik – kisebb-nagyobb mértékben, általában jelentősen! – a világ legtöbb nyelvétől?

A magyar ragozó – agglutináló – nyelv. Ez azt jelenti, hogy a szavakhoz RAG -okat, - képzőket, jeleket, toldalékokat – RAG -asztgatunk, RAK -osgatunk. (Így szó-rak-oz-unk!) Nemcsak a szavak végéhez, hanem elejéhez, sőt a közepéhez is. A RAG jelentése maga is rész. A háztetőnek azt a részét – ereszrész - eresztékét nevezik ragnak például Zalában, ahova a kulcsot s egyéb kisebb tárgyat „eldugtak”. De benne van – s lehet! – több szavunkban a rag szórész, például a sa-ROG-lya szóban, amelynek jelentése: a kocsis vagy szekér megtoldása öblös, keretes farésszel. Azaz maga a saroglya is toldalék! (De feltételezhető, hogy benne van a nyelvfejlődés korábbi idejére utalva például a farag, fa-rag, s tán reg-gel stb. szavainkban.)

E nyelvi alapelemek – rag, képző, jel – ide -oda rak-os-gat-hat-ók. Látható, hogy a rakosgat szavunk ragozása, pontosabban a „rak” szavunké milyen érdekes.

A magyar nyelvben a mássalhangzók hordozzák a jelentéstartalom legalább kilencven százalékát, s azt inkább csak árnyalják a magánhangzók. Jó példa erre a következő verssor:

Tilpri migyir hi i hizi

vagy:

Hözödnök röndötlönöl

Az olvasó hamarosan rájön, különösen, ha például csupa e-vel, majd csupa a-val próbálkozik. Rendszerint a harmadik magánhangzó –„összekötés” elővilágítja az eredeti szöveget. Mindehhez az szükséges, hogy a magyar mondatban az eredeti helyükön hagyjuk a mássalhangzókat. (Ez a csupa mássalhangzós, ős magyar rovásírás titka is.) Akar falyamatasan as lahat magyarul tarsalagni, i misik migyir migis migirti, higy mit is ikirink möndönö ő mösök mögyörnök.

a. Húzd alá a szövegben, miért tartják sokan „marsi” nyelvnek a magyart!

b. Igaz vagy hamis az állítás? Karikázd be a helyes választ!

A) A világ nyelveit a nyelvjárásokkal együtt tartják számon. Igaz – Hamis

B) A magyarban a magánhangzók a jelentéstartalom legfeljebb 20 %-át hordozzák. Igaz – Hamis

C) Az agglutináció a toldalék szótóhoz ragasztása. Igaz – Hamis

c. Párosítsd a szavakat a legjellemzőbb meghatározásokkal! Írd a megfelelő betűjelet a szavak melletti vonalra! Vigyázz, egy szóhoz akár több meghatározás is tartozik!

rag	C, A	A) az eresz része
saragolya	D	B) a tető része
ereszték	B	C) toldalékfajta
		D) szekér öblös, keretes farésze

d. Írd le a szöveg utolsó mondatát a megfelelő magánhangzók alkalmazásával!

Akár folyamatosan is lehet magyarul társalogni, a másik magyar mégis megérti, hogy mit is akarunk mondani a másik magyarnak...

e. Kinek melyik művéből való a 4. bekezdésben található két idézet? Írd le az idézeteket is az eredeti módon!

1. idézet: „Talpra magyar, hí a haza!”

A költő neve: Petőfi Sándor

A vers címe: Nemzeti dal

2. idézet: „Hazádnak rendületlenül”

A költő neve: Vörösmarty Mihály

A vers címe: Szózat

Kiegészítés a feladatlaphoz

- A feladatlapp az igék témakört folytatja, és az igenevek témakört dolgozza fel.
- Az 1. feladatban célszerű átismételni az igekötős igék helyesírását, és fontos megemlíteni, hogy az igekötőnek jelentésváltoztató szerepe van.
- A 3. feladatban mondjuk el, hogy a felszólító módú igék a felszólító mondat elejére kerülnek. Célszerű az átalakított igéket a táblára is felírni ellenőrzéskor.
- Az igeneveket ismételjük át, mielőtt elkezdjük a hozzájuk kapcsolódó feladatokat!
- A főnévi igenév ragozásakor a segítőszó a **kell** (látnom kell, látnod kell, látnia kell, stb...).
- A szövegértésre célszerű hosszabb időt adni, mert nehéz a szöveg.

A főnévi igenevet igéből képezzük a -ni képzővel (pl. tudni).

Az igenévképző egyes igékhez kapcsolódva más változatban is szerepelhet (pl. lesz → lenni), valamint előhangzóval is kapcsolódhat a szótóhoz (Pl. választ-a-ni, felejt-e-ni).

A melléknévi igenevek a milyen?, melyik? kérdésre felelő szók, amelyeket igéből képzünk. Fajtaik:

- **folyamatos** melléknévi igenév: ige + -ó/-ő képző (pl. *cirógató* szavak, *mesélő* emberek);
- **befejezett** melléknévi igenév: ige + -t/-tt képző (pl. *megírt* történet, *elolvasott* könyv);
- **beálló** melléknévi igenév: ige + -andó/-endő képző (pl. *megoldandó* feladat, *kiegészítendő* kérdés).

A határozói igenév olyan igéből képzett szó, amely a mikor?, hogyan?, milyen módon?, milyen állapotban?, miért? kérdésekre felel.

Képzői: -va, -ve, illetve -ván, -vén, amely után más toldalék már nem állhat.

A határozói igenév + létige szerkezet használata csak akkor helyes, ha állapotot fejezünk ki vele (pl. *A padok frissen vannak mázolva.*). Cselekvés kifejezésére ne használjuk! (Pl. Helyes: *A gyerekek elutaztak a Balatonhoz.*
Helytelen: *A gyerekek el vannak utazva a Balatonhoz.*)